

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 fttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadjatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Péoz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Eszmetöredékek a komlótermelésről. Dr. Rodiczky Jenő. — Üszög. Egy hallgató. — Miben áll a Wagner-féle takarmánytermelés? F. É. — Egy elődi a jubból. Dr. Szaniszló Albert. — Virágtenyésztés méhészeti és gazdasági szempontból. Horváth János. — Egyveleg: Csemete eladás. Közgyűlés. Értesítés. — Üzleti heti szemle — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Eszmetöredékek a komlótermelésről.

I.

A jó öreg Pethe még azt írhatta 1805-ben: „Magyarországnak természeti állapota nem kívánja, hogy a komlótermesztésre, mely másképp elég jövedelmes productum, ugy reá adjuk magunkat, mint azok a nemzetek, a kiknél vagy igen kevés vagy semmi bor nem terem.“ Mennyire változott azon idő óta hazánk állapota s gazdáink gondolkozása! mi több, épen hazánk erdélyi részei, melyeknek kulturalis elmaradottsága, némelyeknél már mintegy közmondásossá vált, nemcsak fölkarolják a komlótermesztést, hanem buzdító például szolgálnak az anyaországnak.

Ki ne tudná, hogy a komló a csalán családba tartozó kétklaki fűszernövény, melynek női virata, mint Pethe nevezi „kopótyós rigya“ tartalmazza az értékes komló-lisztet. Azt is tudjuk, hogy a debreczeni kenyérsütő asszonyok a kenyérfőzésnél hasznát vesszik s a sörfőzők ma drága pénzen vásárolják; de azt már kevésbé tudják, hogy ez irányban való alkalmazása aránylag nem igen régi keltű.

Lin né szerint a komló egyéb fűszernövényekkel még csak a népvándorlások idejében terjedt el Európában. De sem a történet, sem az összehasonlító nyelvészet nem adnak e tekintetben megbízhatóbb utbaigazítást. Nincs kizárva annak lehető-

sége, hogy a kelta belgáktól indult ki a komlónak sörfűszerül való alkalmazása és mivélése.

A régi korban, bár mi elterjedt lett legyen is a gabona-félékből készült erjedt italok fogyasztása, a komló egyáltalán ismeretlen volt s egészen a IX. századig a középkori írónál sem találjuk nyomát.

Irmino, St. Germain des Prési apát „polyptychón“-ában olvasunk először komlótartozásokról s néhány évre reá Adalhardus corvey-i apát statutumában kimondatott, hogy a molnárak a malátával való munka s a komló szolgáltatás alól fölmentvék.

A IX. század második felében komló-kertek (humularia) többször említettnek s Szent Hildegardis apátnő († 1079.), mint sörfűszerről szól róla.

Hova tovább a komló mindinkább ismertebb lön s a komlóval fűszerezett tartósabb sör élénk kereslet tárgyát képezte melynek következtében egyes flamand (kivált Gent) és németvárosok nagyvön fölgazdagodtak. De Németországból aránylag későn terjedt el a komló a szomszédos országokba: Angolországban s Svédországban még csak a XVI-dik század folyamán.

A komló általánosabb elterjedése előtt sör fűszerül a legkülönbözőbb keserü anyagok használtattak, mint a cserkéreg, különféle gyökerek, az egérfarku cziczkoró (Svédországban), üröm, zsálya, stb.

Még VIII. Henrik tilalmazta 1536-ban a sörnek komlóval való fűszerezését, de csakhamar az angolok is, a mi Millerpacherünk álláspontjára jutottak, ki azt írta volt a komlóról: Lupuli vices in cerevisia nulla ex iis plantis, quae hactenus tentatae sunt, ubi potest.

Hazánkban mind a komlómivélés, mind sörfőzés igen szerény állapota. S valóban üdvös vállalkozásnak tetszik azon

főrekvés, legalább a belföldi sör-gyárakat hazai komlónk fogyasztóiul megnyerni, mint ezt a komlómivelők egylete programponntul kitűzte magának.

Csak bátran szembe az előítélettel, mely a hazai kicsinylésén pöffeszkedik.

A komlónak hazánkban való mivéléséről még a század első negyedében csak annyit ír Csaplovics: A komló nálunk vadon terem, de a Szepességben, Zólyom, Árva, Arad s Bereg megyékben mivelik is.*)

Aztán hosszas hallgatás állott be, melyet Keleti Károly**) 1871-ben pusztán e rövid mondással szakított meg:

„A komló, a napönkint gyarapodó sörfogyasztás mellett, megbecsülhetetlen termény volna, ha természetése ok-zerüen kezeltetnék szélesb körökben. Tekintve azt, hogy körülbelül négy-ötödfél ezer mázsa hozatik be évenkint az országba, melynek értéke a félmilliót megüti, ugyan megérdemelné a fáradságot utána tekinteni, hogyan bännak el vele itt a hazában. Pedig folyt a termelése itt is, habár eddigelé csak kisebb mértékben; de Albrecht főherczeg baranyamegyei uradalmában már olyan is természetetik, mely a leghiresebb cseh-komlóval a saazival egyenértékűnek mondatik.“

Béllýén, hol néhány kísérleti évre nem reflectálva 1865. óta karolták fel e mivélési ágat, azt jelenteg 79 k. holdon folytatják. Béllýe tehát klasszikus példája e fűszernövény nagyban való mivélésének. Dunántulról csak Vas megyéből birunk adatokat sikeres komlómivélésről. Pinkató legközelebbi vidékén 16 komlóültetvény létezik, mintegy 5 hold területen. Nádkuton 60 termelő mintegy 10 5 k. holdon, Buzgóhegyen mintegy 28 k. holdon termelnek komlót.

A felvidékről a gróf Schönborn Ervin lucskai uradalmát emlitik, melyen az 5 holdon folytatott kísérleti termelés felette fényes eredményeket szolgáltatott.

Az erdélyi részeken, mint az e lapokban megjelent érdekes czikk: „Néhány szó a komlómivélésről“ kiemelte, a komlótermelésnek göczpontja Segesvár s a Nagy-Küküllő völgye; Segesvárt magában 33 egyén foglalkozik a komlómivéléssel, mintegy 20 hold területen.

Általában el van terjedve azon nézet, hogy az Európa keleti részeiben termelt komló, sem minősége, sem termései tekintetében nem képes versenyezni a nyugot-európai nemesített terménynyel. Lássuk mennyiben van ez állításoknak jogosultságuk.

Az előttem fekvő adatok szerint az átlag termések hectaronkint klgrmmokban:

Angolországban	17,500 klgr.
Flandriában	1400 „
Taltnengban (Wirth)	1050 „
Segesvárt	520 - 670 „

*) Gemälde v. Ungarn. 1859., II. k. 37. l.

**) Hazánk es népe. 96. l.

Saazban 450 klgr.

Béllýén (10 évi átlag) 378 „

Ha egyes kísérletekre nem reflectalunk, melyek szerint Csekelakán k. holdankint 800 klgr. komló eredményeztetett, ez idő szerinti komlóterméseinket mennyiség tekintetében, kivéve a segesvári eredményt, nem mondhatjuk valami fényesnek. De másrészt arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy Krafft a komló átlagterméseül tekintettel az osztrák viszonyokra csak 260 klgrót emlit hectaronkint s hogy a mi terméseink is bizvást fokozhatók, mint ezt Béllýe példája mutatja, holott termett holdankint:

1875-ben 187 klgr.

1876-ban 221 „

1877-ben 259 „

1878-ban 237 „

1879-ben 315 klgr., mig a 10 évi átlag csak 217.4 klgramm.

A mi komlóink minőségét illeti, erre nézve megnyugtató például szolgálhatnak a béllýei s erdélyi komlóval a m.-óvári főherczegi sörfőzőben folytatott kísérletek, valamint a termékért nyert árak. A lucskai termék métermázsája 380 forinton kelt. Vevője egy saazi kereskedő volt. A béllýei terméket ujabban Russ prágai és Schwarz fürthi czég vásárolják 1879-ben e czég 264 frtot fizetett 100 klgrért (151 forintot a b. mázsaért.)

Ugyan ez évben a nádkuti komló métermázsája 220—230 frton, a buzgóhegyi 200—225 frton kelt.

Ugyancsak 1879-ben a legjobb bajor-komló átlag ára 126.6 forint volt, az angol áru átlaga 105 forint, az importálté a declarált érték szerint 46 forint.

Ebből láthatjuk, hogy minőségre tekintettel a mi eddigi telegeink igen figyelemreméltó termékeket szolgáltatnak.

Dr. Rodiczky Jenő.

Üszög. *)

(Vége.)

A csirázási képesség még évek folytán is megmarad, bár ekkor nem oly gyorsan indul az meg. Kísérletileg ki van mutatva, hogy e sporák 3 éves korokban is képesek csirázni. E folyamat mindig az exosporium felrepedésével veszi kezdetét, mire az endosporium tartalmával együtt, folytonos vízfelvétel mellett, csiratómlóvé nő ki, melynek hossza 3—4-szer nagyobb, mint szélessége. E csiratómló promycelium nevet visel, melyből, hogy mycelium fejlődjék, új csirázási folyamatnak kell beállani. E folyamat abban áll, hogy a promycelium 3—4 részre oszlik, mely részletek harántirányu falak által vannak egymástól elválasztva. E promycelium részletek mindenike csiratómlót s illetőleg myceliumot hozhat létre; — azonban az is történik, hogy a promycelium részletek nem közvetlenül maguk fejlesztik a myceliumot, hanem rajtuk kidudorodás által apró tojásdad testecsek, u. n. sporidiumok képződnek, melyek teljes ki-

*) Dr. Szaniszló Albert kolos-monostori tavár előadásai nyomán jegyezte egy hallgató.

fejlődésük után leszakadhatnak s helyükön új sporidiumok képződhetnek. Ilyenkor a sporidiumok csirázása által keletkeznek a myceliumok.

Hogy azonban ezen myceliumok létrejöjjenek, arra nézve okvetlen szükséges, miszerint a csirázó promycelium részlet, vagy csirázó sporidium, fejlődésének kedvező növény zöld részére jusson. Erre nézve megjegyzendő, hogy azon gabna-növények, melyeken ez üszög egyáltalában előfordul, csak akkor szolgáltatnak e célra alkalmas tanyát, midőn még igen fiatalok, midőn még maguk is csirázásban vannak. Vénebb gabnaszára hasztalanul jut a csirázó gomba, annak szövetébe hatolni, azon tanyát ütni nem képes. Ha már a csirázó gomba kedvező helyre jutott, — csiratömlője behatol a hámszöveten keresztül s a gazdanövény belsejében mycelium képződik, melynek fonaljai a gabnaszár növekedésével annak felső részéig jutva, a virágzatban ismét sporákat termelnek.

Tengeri (örökbuza) üszög. Ezt az *Ustilago Maydis* idézi elő. Ezen üszög nemcsak a virágzaton jelenik meg, hanem a száron és leveleken is s fellépési helyein gyakran igen tetemes dudorok keletkeznek, melyek az említett gomba sporáival vannak kitöltve. E sporák mellett egyszersmind a mycelium fonalakat is megtaláljuk. A sporáknak felülete nem egészen sima, hanem tüskés s azoknak nagysága jóval felül haladja az *Ustilago Carbo* sporáinak nagyságát; csirázási képességüket — tapasztalat szerint — 4 évig is megtartják; sporidiumaik tojásdadok vagy hosszukások s a promycelium egy vagy több pontjairól kiindulva egész sorokat képeznek, mely sorok gyakran ágazatosak. Midőn egy tengeri növény valamely helyén e gomba fellép, ott kezdetben apró csomók keletkeznek, melyeknek átmérője ritkán tesz ki 1''-t. E csomók szürkés fénylő fállal vannak körülvéve, mely a megtámadott növény kóros sejtburjánzása által jó létre. Ily csomók rendszeren többen összeérve, képezik azon hatalmas nagy terjedelmű dudorokat, melyek e betegséget jellegzik. Ha e csomókat ujjunkkal benyomjuk, annak nyoma rajtuk visszamarad. E csomók később felrepednek, midőn azután a bennük levő sporák szél által tolvitetnek.

Zsíros üszög, bűdös üszög, kőüszög, szemüszög, buza üszög. *Tilletia laevis* idézi elő. A sporák csirázása itt lassabban, csak 2—3 nap múlva áll be. A sporidiumok nem gömbölyded alakúak, hanem hosszú fonalakat képeznek, melyek a promycelium csucsán, mint ecset szálai terülnék szét, mely szálak közül egy-egy pár gyakran hártérszálakkal összeköttetik, — elő jó náluk másodlagos és harmadlagos sporidium is. A fejlődés főbb vonásaiban a többi üszöggombákéval egyez meg.

E gomba egyedül a búzát támadja meg és pedig inkább a tavaszt, mint az őszt s ha talán a buzanemhez (*Triticum*) nem tartozó más gabnanemün vagy vadfüveken találnak efféle jelenséget, az a *Tilletia* más fajaitól vagy egyáltalán más gombáktól származik. A megtámadott búzapéldányok maghonai — mert csakis a maghon képezi e baj fészket — kezdetben nagyobbak a rendesnél, egyszersmind barnás színűek s midőn a buza érett ép kalásza a bennük levő szemek súlyánál fogva le-

konyulnak, a beteges kalászok, melyek fejlődésükben visszamaradtak, még mindig egyenesen állanak. Ha ily beteges szemet ujjaink közt szétörzölünk, azt tapasztaljuk, hogy annak belsejét fekete színű bűzös por tölti ki, mely nem egyéb, mint a nevezett gombának sporái. E sporák nem hullanak szét; eső vagy szél által nem vitetnek el képződésük helyéről, mert a sporákkal kitöltött szemek később megszáradnak és keményednek s a többi ép szemekkel együtt betakaríttatnak.

Az eddig mondottakból is jóformán megérthettük azt, hogy mily módon juthat az üszöggomba vetéseinkhez. Azon üszögtajok, melyeknek sporái szabadon széthullanak, elvethetők ugyan a vetőmaggal is, mert egy-egy spora azok közébe is kerülhet, de jelen lehet az esetleg még a múlt évről az illető talajon, továbbá viszi a szél, az eső, stb. közvetítheti továbbá a trágyának használt üszögös szalma is, sőt egyes fajokat még a szomszédos füvek is.

Némileg másként áll a dolog azon üszögfajokkal, a melyeknél a sporák a magba száradnak be; vagyis a melyeknél az ép szemekkel együtt sporákkal telt szemeket is takarítunk be. Ily üszögöt és pedig olyat, mely nagyban fordul elő, tehát gyakorlatilag jelentékeny, mi csak egyet ismerünk t. i. a buzaüszögöt (*Tilletia laevis*). Itt rendszeren magunk vetjük el a sporákat a vetőmaggal, mert a többi közt sporákkal telt magvak is vettettek el, vagy ha azok csépléskor szétmorzsolattak volna, akkor a sporák az ép szemek felületére tapadtak. Elvethetjük azt még a trágyának használt üszögös szalmával is, mi tekintetben pozitív eredményű kísérletekre is hivatkozhatom, (*Landwirthschaft. Centralblatt* 1865), továbbá közvetítheti azt az előbbi években ott állott termés is. Fontos tudni, hogy mind ezen gomba sporák csak úgy csiráznak a földben, ha a légtől teljesen elzárva nincsenek; tehát a gabna leginkább azon sporák részéről van veszélynek kitéve, melyek nincsenek egészen a föld által fedve, hanem inkább a föld felületén foglalnak helyet. A föld által teljesen elfedett sporák, lég hiánya miatt, nem igen csirázhatnak, hanem vesztve maradnak a föld alatt, mi mellett azonban csirázási képességüket el nem veszítik, mert a csirázásnak nem indult sporát sem fagy, sem meleg nem rontja meg s a másik évben, ha a föld felszántása következtében levegőhöz jutottak s egyszersmind elegendő nedvességgel rendelkeznek, kicsiráznak s a vetésen megjelenhetnek.

Ezek után nézzük át az ide vonatkozó proeparatumokat és ábrákat, utóbbiak közül különösen a Renner cikkeihez mellékelteket és azután térjünk át az üszög ellenszerére.

Azon jelentőségűnél fogva, mellyel az üszög a gabnatermelésnél szerepel, nagyon is indokolva volnának ezen ellen-szerek.

Ilyen gyanánt lehet venni minden oly mozzanatot, mely a termelőkörüli helyes eljárásra vonatkozik. Ezen általánosságokhoz említem azt is, hogy üszögös szalmát vagy annak hulladékát földjeinkre trágya gyanánt ne vigyünk. De ezen kívül még direkt eljárásra is van szükség a vetőmagot illetőleg; oly eljárásra nevezetesen, mely a vetőmagból eltávolítja az üszögsporákat, vagy a közte maradtak csirázási képességét megsemmisíti. Efféle eljárás gyakorlatilag a sporák természeténél

fogva csakis a buza üszögnél (köüszög) jöhet szóba s az csak is itt szokott alkalmaztatni, bár a szakmunkák legtöbbje általánosságban azt a többiekre is vonatkoztatja.

Mit tegyünk tehát a buzaüszög ellen, vagyis minő eljárásnak vessük alá a buzavetőmagot?

A buza vetőmagot oly eljárásnak kell alávetni, mely a közte levő üszögös szemeket s az ilyenekből ép szemekre tapadtokat onnan eltávolítja, vagy ha ez nem lehetséges, az üszög sporák csiraképességét megöli. Sokan e tekintetben úgy járnak el, hogy a vetőmagot jól kirostálják és azután jól kimosásák.

Ha ezen eljárással sikerülne a vetőmagból minden üszög sporát eltávolítani, úgy az teljesen helyeselhető.

Valószínű azonban, hogy ezen eljárás után még mindig marad ott üszög spora; minélfogva ezt a kimosást oly anyag alkalmazásával kombinálva kell eszközölni, a mely az üszög sporákat megöli.

E célra a kékkő oldatban — kék gálicz, réz gálicz — való csávázás van gyakorlatban.

Ezen csávázásnak azon hátránya van, hogy azon dilúció, a mely az üszög sporák csiraképességét megöli, egyszersmind, legalább kis mértékben, a buza szemek csiraképességét is csökkenti s tapasztalás szerint a csávázott buza közvetlenül a kikelés után soha sem néz oly jól ki, mint a nem csávázott. Ugyanis a csávázott szemek lassabban csiráznak és egy részük mindig elveszti csiraképességét s ezen hátrány kisebb mérvben még akkor is mutatkozik, ha a használatra elfogadott arány szerinti dilúciónál ($\frac{1}{2}$ százalékos) kevesebb kékkő tartalmat veszünk is. Haberlandt, ezen hátrányt mellőzendő, más szerekkel, nevezetesen a fémangan savas kaliummal kísérletezett, mely kísérletek azonban Haberlandt közbejött halála miatt abban maradtak.

Szerünk tehát még mindig csak a kékkő oldat.

A kékkő oldatot — melynek határozott arány szerint kell készülnie — kétféle módon szokták alkalmazni. Egyik mód az, hogy kiterítik a buzát és meglocsolják az említett oldattal. Ez eljárás nem vezethet célhoz, mert az üszög-sporák nem érintkezhetnek kellőleg a folyadékkal, sőt nagyon sok közülök egyáltalán nem jó avval érintkezésbe. Oly módon kellene tehát azt végrehajtani, hogy az illető folyadék bőven megáztassa a vetőmagot s így minden egyes sporával érintkezhessék, úgy azokkal is, melyek az ép szemekre tapadtak, valamint azokkal, melyek képződési helyökön, tehát az üszögös szemekben bent maradtak. Ezen utóbbi eljárás teljes sikerre kell hogy vezessen s ennek egy módját itt röviden következőkben adom:

Vegy $\frac{2}{10}$ kilo kékkövet, ezt törd porrá, old fel $\frac{1}{2}$ liter forró vízben; ez oldatot töltsd be azon kádba, melybe előbb már 40 liter bármiféle hideg vizet öntöttél.

Ezen oldat körülbelül fél százalékos s az egész mennyiség elegendő egy hektoliter buza számára.

Maga a csávázási eljárás pedig következő:

A csávát tartalmazó kádba, mely oly nagy legyen, hogy a csáva és buza benne bőven elférjen, sőt azt semmi esetre meg ne töltsd — bele töltjük a hektoliter buzát lassanként s

ügyeljünk arra, hogy a folyadék a buza fölött néhány centiméterrel magasabban álljon s ha nem így állana, akkor még töltünk reá ilyen csávát. A buzát az oldattal többször összekeverjük s minden keverés után a felületre jött üszög szemeket lemerjük. E folyadékban marad a buza 12—16 óráig, mi alatt a buza a folyadék nagyobb részét felszívja. Ez idő eltelte után kiterítjük a buzát száradás végett, mi közben többször lapátoljuk. Az ilyen buza már néhány óra múlva kézzel, 24 óra múlva pedig géppel is vethető.

Az itt elmondott szabály szerint mindig kiszámíthatjuk, hogy a csávázandó mennyiséghez képest mennyi csávát és mily nagyságu edényt használjunk.

Ezen eljárás mentesít az üszögből s ha talán vetésünkön, leginkább a vetőmagon kívül álló tényezőkből származólag, mutatkoznék is valami üszög, de az jelentékeny soha sem lesz.

Ezen csávázásnál vannak bizonyos figyelembe venni való, melyekre nézve a gyakorlat és józan ész könnyen megtanít.

En csak egy szempontot emelek itt ki, azt t. i. hogy — mint már fentebb említém — a csáva némileg a buzaszemek csiraképességét is csökkenti s egyes szemek csiraképességét pedig épen előlheti, különösen a géppel csévelt buzánál: mint-hogy itt sok szem ki van repedve s így a folyadék beszívárog a szembe s esetleg az ilyen szemek nem fognak csirázni. Azért szükséges a vetőmag mennyiség kiszámításánál e tényezőt számba venni, (átlag szólva $\frac{1}{3}$ -al kell többet venni), nehogy ritka legyen a vetés — s ha lehet vetőmag gyanánt oly buzát vegyünk, mely nem géppel lett kiesépelve.

A csávázást illetőleg ajánlom önöknek, hogy olvassák el még a ministeriumnak ide vonatkozó kiadványát, mely több laphan s egyebek közt az Erdélyi gazda 1882. 41. számában is megjelent.

Miben áll a Wagner-féle takarmánytermelés?

Egész sora a kérdéseknek jó hozzánk s mindenik írója azt tudakolja, hogy miben áll az az új takarmánytermelés, melyet Wagner gazdasági vándortanár talált fel s a mely a külföldi lapokban oly nagy zajt csinált?

Wagner érdeme tulajdonképen annyiból áll, hogy több oly növény magvait keveré vetésre össze, a mely növények ugyszólván eddig mezőinken s legelőinken gyomot képeztek; de azokat a marha mégis szivesen legelte, a hol megtalálta. Mután pedig ezen gyomszerű takarmányok közül a legtöbb oly kevés igényű, hogy a legrosszabb s leghasztalanabb talajokban is meglehetőes hozamot szolgáltat: ez okból Wagner a hasztalan gyomot ki akarja küszöbölni a hasznos s takarmányul is használható gyomfélékkel.

Gyomokat irtani gyomokkal — igen egyszerű, de a marhatartó gazdára nézve mégis igen fontos és nagy horderejű eszme, mely meglehet, épen hazánkra nézve — hol annyi terméketlen parlag hever — váltik a legnagyobb fontosságúvá.

Ismeretes, hogy mezőgazdaságunk alaphibájul a gabnafélé túltermelését s a takarmánytermelés s ebből kifolyólag az

állattenyésztés elhanyagolását említik mindenhol; sokan ezen thézist túl is hajtják s oly tulzott dolgot kívántak pl. a székesfehérvári gazdakongresszuson is, (hogy a gazdaság fele takarmánytermelésre fordítottassék), a melyet egy gazda sem vihet keresztül veszteség és tönkrehajtás nélkül. Mi tehát ennyire nem megyünk, de viszont azokkal sem indulhatunk utra, kik azt hiszik, hogy gazdaságunkban az állattartás már ugy is eléggé helyes arányban áll; mert eltekintve néhány rendezettebb gazdaságainktól, a legtöbben nem elégséges az állatok száma a birtok területéhez viszonyítva.

Legtöbb gazdaságban tehát az állatlétszám csekély; csekély pedig azon okból, mivel nincs elég takarmány; a java földet piaczi növényekkel foglalja el a gazda, hogy azt mielőbb s biztosan pénzévé téve, sokoldalú kötelezettségeinek eleget tehessen s szükségleteit idejében fedezhesse.

Ott, hol mesterséges kaszálók, lóherések, luczernások tarthatók, vagy hol a gazdaságnak, kellő terjedelmű rétek képezik kiegészítő részét, igen könnyű több állatot tartani s jobban trágyázni; — de mit csináljon az, kinek gazdaságában kevés a jó föld; ezt tehát nem fordíthatja takarmánytermelésre; — a rossz terméketlenség nem művelhető talaj pedig eddig nem igen volt máskép, mint befásítás által némileg értékesíthető?!

Hát Wagner érdeme abban áll, hogy ő ezen rosszabb s eddig nem igen használt talajnemekre fordítá figyelmét s ezeket kívánja silányabb, de azért jól használható takarmánynemek termelésére fordítani.

Tapasztalta ugyanis Wagner, hogy oly rossz talajnemeken is, hol ekével nem boldogulunk, hol semmi kulturnövény nem termelhető, hol a kultura meg nem kíséri munkásságát: mindenütt találhatók egyes oly gyomok, a melyek az ily elhagyott talajokban kitünően diszleuek s a melyeket a marha legeltetéskor mohón lekoppaszt. — Garádok, vasuti gátak, elhagyott hegyoldalok, oly sziklatalajok, a melyeken alig van 6—10 ctm. csekély talaj-réteg, mindezek birnak növényzettel; a mint egy talaj nem műveltetik rendszeren s egy évig szabadjára hagyatik, már egész rétté fejlődik a sok burjántól, mely rajta nemcsak hogy jól megél, de kitünően diszlik is.

Küzdés a létért fejlődik ki a gyomok között s a kevesebb igényekkel, de erősebb gyökerekkel bírók igyekeznek elnyomni a gyengébbeket. Nedvesebb, nyirkosabb talajnemek, ha művelésük felhagyatik rövid idő alatt vissza nyerik ősi pázsit köpenyüket s rétekké változnak át.

Sok függ itt a talaj kötöttségétől s az éghajlat minőségétől is: mert melegebb éghajlat mellett s igen laza pl. futóhomok területen igen kevés gyomot fogunk találni s ezek legnagyobb része is haszontalan bogács vagy talán szerb tövis is lehet. E tekintetben tehát nem szabad az éghajlati és talajviszonyokat számításon kívül hagyni; mert ezek Wagnernek Westfáliában meglehetősen kedveztek, a mennyiben ott a klimatikus viszonyok hűvösebbek s csapadékokban gazdagabbak; — a talaj pedig éppen Arnsberg vidékén — a mint tudjuk 2% kali tartalommal is bír. — Mindamellet ismétlem, éppen hegyes s

dombosabb vidékeinken lesz nálunk is elég terület, a melyek a Wagner-féle takarmánytermelés kivihető leend.

Az arnsbergi talaj a sekélyebben gyökerező lóher és bükköny-féléknek meglehetősen jó volt; de sekélysege miatt benne a vörös, vagyis stájer lóher, ugy nemkülönbén a luczerna és a baltaczim nem igen diszlettek. Tapasztalták a westfáli gazdák, hogy a lóherfélék egyáltalában annál nagyobb termést adtak s annál tovább lettek használhatók, minél több oly növény magva is lett vetve a talajba, a mely e talajnemben vadon, magától is jól diszlenék. Különösen nagy lesz a termés, ha a takarmánynövények v. rágzásba menés előtt lekaszáltatnak; mert a virágzás igen meghuzza a növényeket.

Az ily gyomféle takarmánynövényeknek a rendes lóherfélékkel való keverése már azon szempontból is előnyös, melynélfogva e vad növények nem lévén érzékenyek annyira a tavaszi fagyok s az időjárás egyéb károsításai iránt, korábban adnak használható takarmányt. Wagner ily kaszálón a lóher csak akkor kaszáltatta le először, midőn a közjeje vetett gyomféléket már másodizben kellett lokaszálni. Az ily kaszálót nem kell féltetni az elgazosodástól, sem nem engedi a gazt lábrakapni s a téli fagyban nem volt még reá eset, hogy kifagyott volna, a mi pedig kultivált takarmánynövényeiknél sokszor megésik. Segit e gyomféléknek a küzdelemben a gazda is; mert kaszálás által ők, az élő gyökereik, csak erősödnek; ellenben a velük együtt lekaszált haszontalan gyomok magvat így nem hozhatván, kipusztulnak.

A legtöbb ily vad növény csak oly jó takarmányt szolgáltat, mint a kultiváltak, sőt többen közülök, pl. a kaszanyűg babó, *Vicia cracca*, a *Vilsepium*, a vad bükköny, *Latirus pratensis* és a galaj, *galium mollugo* proteintartalmában ugy a réti füvek felett Wagner abbéli kísérletei fényesen igazolják, a melyek szerint míg 100 kilogr. zöld lóhere csak 15 kilogr. tejet produkált, ugyanakkor 100 kilogr. az ily vad takarmányfélékből 18 kilogr. tejet adott s a mellett ez utóbbi tej még vajban is tartalmasabb volt az előbbinél.

A mondottak után következik, hogy a Wagner-féle takarmánytermelés abban áll, miszerint rosszabb, terméketlenebb talajokon, — hol a lóherfélék a szolgálatot a gazdának megtagadják, az azon vidéken és talajon maguktól is jól diszáló s takarmánnyul is használható vad növények (hasznos gyomok) magvai vettetnek el és kaszáltatnak.

Ily gyomféle takarmánynövények a már felemlítettek kivül a sárga mézkerep, *Melilotus officinalis*; a szárvas kerep, *Lotus corniculatus*, fehér lóher, *Trifolium repens*, koros lóher, hybridum, sárkerep, *Medicago lupulina*; olasz perje, *Lolium italicum*; francia perje, *Avena elatior*, juhcsenkesz, *Festuca ovina*, tarka coronilla, *Coronilla varia* stb.

Ezek közül a talajminősége szerint 4—5-félét választunk egybe; a talajt ősszel és tavasszal szántás által készítjük elő a takarmánytermeléshez s az összeválogatott magvakat tavasszal jókor, mindig valamely beárnyékoló védnövényvel, pl. zabbal vagy tavaszi rozsszal vetjük el és tüskés boronával takarjuk be. Egy kat. holdra 1½—1¾ hektoliter jó csiraképes vetőmagra van szükség. A mint a védnövény 20 cm. ma-

gasságot ért el, lekaszálandó, hogy a már kikelt gyomféle takarmánynövények világosságát nyerhessenek.

Az említett gyomféle takarmánynövények magvai minden magkereskedésben kaphatók, más kérdés azonban, hogy mily állapotban. A kaszanyüg bükkönyt, mint tudjuk a városligetben Fuchs Emil városi főkertész már tavallévi termeltet magyerezés végett.

Végül megemlítem még, hogy az osztrák földmívelési ministerium a Wagner-féle takarmánytermesztés a híres lipizai ménészószágnál már jó sikerrel gyakorolja is.

(Földmívelési Érdekeink.)

Egy élődi a juhból (*Oestrus ovis*).

E napokban M.-Örményesről 4 drb. egy éves bárányszarvat kaptam, melynél a csontos tengely (szarvesap) ürege telve volt, még élve megérkezett, kisebb-nagyobb fehérszíntű kukacokkal. Egy levél is volt mellékelve, a melynek írója azt mondja, hogy 20 évi gazdálkodása alatt ilyet nem látott. Új év óta 14 drb. hullott el keze alatt — s a kukacok az orrüben, szarvesap ürében, sőt a koponyaürben is találkoznak, a körtünetek, melyek közt a bárán elvész, hasonlítanak a kergekór tüneteihez.

Nem emlékezem, hogy az Erdélyi gazdában e tárgyról szó lett volna valamikor s épen azért itt kívánom, igen röviden, e küldeményt nyugtáznai.

Van egy 10—13 mm. h. sárgászürke kis légyféle rovar, a melynek neve *Oestrus ovis*, erdőszéleken és bokrok közelében lakik, vagy az istálló falának lyukaiban s repedéseiben huzza meg magát, — juhok közelében nem egyszer láthatni őket köveken s fatörzseken üldögelni. Tojásait vagy kukaczeit juhok és báránok orrlyukaiba rakja. Ezek ugyan törekesznek a legyektől menekülni, körbe állva összedugják fejüket, vagy földre feküve a földhöz illesztik orrayilásukat, egy-egy mégis nem tudja magát megóvni. Sőt midőn már orrukban bent van a kukac, akkor is próbálják azt onnan kivenni, de nem sikerül, ellenkezőleg felhatolhatnak azok a homloküregbe, szarvesapba, stb., sőt a koponyaürbe is, bár eredeti helyök még is csak az orrüreg volna. Eleinte kicsinyek e kukacok és fehérek, de később megnövekednek egész 20—25 mm. h. és sárgabarna színűek lesznek. Kilencz hó elteltével kimásznak vagy kitüszköltetnek, a földben bábbá alakulnak, a melyből 6 hét múlva elő áll a fentemlített légy.

Nem szándékozom a körtünetekről szólni, csak annyit említek fel e tekintetben, hogy a juhok gyakran megdöglenek e bántalom miatt és hogy ez tünetekben igen gyakran a kergekórhoz hasonlít. A német falsche Drehkrankheitnak (álkergekór) nevezi.

Óvszer volna, hogy e legyet a juhtól július végétől sept. végéig távolartsuk s ha lehet ez időtáiban ne legeltessük őket bokros helyeken és erdőszéleken; az istállóból pedig — ha oda is befészkelődtek volna — pusztítsuk el őket egy vagy más módon, a repedések bemészélése által.

Megemlítem még azt, hogy ezen élődi elég gyakran jó

elő; de nem vesszük észre, mert nem bonczolunk mindig s nem is mindig oly nagy számmal van, hogy miatta a juh eldögöljön.

Dr. Szaniszló Albert.

Virágtenyésztés méhészeti és gazdasági szempontból.

Hogy méhes kertemben ne csupán csak a ház szükségletére szorosán megkövetelhető vetemények termeltessenek, — legalább, hogy vendégeim itéletét kikerüljem — virágtáblákat is rendeztem be s mily sajtóságos: egy oly virágot választottam, mely ne csak díszeljen, hanem hasznos is hozzon és ez a mák.

Diszéről nem szólok, mert hisz azt mindenki ismeri, hanem annak a méhekre való hasznos voltáról.

Midőn a mező már le volt tarolva, a virágok közül pedig semmi más nem volt, mint az iszalag, az én drága mákvirágom nyitni kezdett.

Midőn egy reggelen kertembe léptem, szélesendes idő lévén, a mákszírmok tulságos inogása tünt fel.

Megvizsgálván okát, legnagyobb bánulatomra azt tapasztaltam, hogy a mák szirmai között, annyi méhecske csapdossa czombjaihoz a himszálakat, hogy alig fér. Többek között egy mákvirágon tizenegyet számláltam meg. Hogy hány tölthette meg lábkeféjét belőle, azt ugyan meg nem mondhatom; annyit azonban bátor vagyok tanácsolni minden méhtenyésztőnek, hogy ha a méhek kedvéért valamely fajta növényt tenyész, a mákot ki ne feledje.

A mák virágzása csak délelőtt 11, legfeljebb 1/2 12-ig tart; de ezen időre himpora teljesen el lesz hordva. Tizenkét órákor pedig szirmai reudesen lehullanak.

Egy másik evvel párhuzamba állítható: az Andivia-saláta magyarul katáng-saláta. Ennek virága kék, nyílik az egész nap folyamában.

Virágjából fehér himport hordanak a méhek és miután nagyon, de nagyon keresik, mézet is kell lelátni benne.

Miután pedig mindkettő két teljes hótig van virágzásban, hihető, hogy egy félhold föld mákkal és egy félhold katáng-salátával vetve be, másnemű virágok hiányában is képes fenntartani jókora méhesaláddal rendelkező méhest.

A mák, mint kereskedelmi czikk, nagyon keresett és értékes lévén, valószínű, hogy egy félhold földön hozza talán több jövedelmet, mint ha az egész buzával, vagy más terménnyel lenne bevetve s így a katáng-saláta területének jövedelme ez által potólvá volna.

A katáng-saláta pedig lovelestől, szárástól ennyival; nevezetesen a szárát spárgamódra szokták készíteni.

Mindkettő vehető összel, buzavetés idején, mert a telet kibírja. A ki aztán összel és tavasszal vet, az két virágzást hozhat létre.

Debreczen.

Horváth János.

EGYVELEG.

— Nemes gyümölcssemete eladás. Az erdélyi gazd. egyesület köztelkéről a jelen tavaszon még kapható mintegy 350 körte és vagy 100 darab cseresnye, meggy és szilva; továbbá számos oltógaly. Mielőbbi szives megrendeléseket az erdélyi gazd. egyesület titkári hivatala (Kolozsvárt, belmonostorutca 8.) fogad el.

— Közgyűlést tart az orsz. magyar gazdatiszti segélyegylet folyó évi ápril hó 15-én délelőtt 9 órakor Budapesten a köztelken (üllői ut). Midőn e közgyűlés látogatására az illető t. tagokat már saját érdekükben is buzdítjuk, egyszersmint megjegyezzük, hogy a 33 1/3 %-al mérsékelt utazási igazolvány-jegyekből titkári hivatalunk is díjtalanul szolgálhat.

— Értesítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főcélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. — **Krocsák G. Emil.** az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest ápril. 7. | Bécs ápril. 7.

Buza	9 75 — 10 65 frt	9 75 — 11 40 frt
Rozs	7 10 — 7 40 frt	— — — frt
Árpa, takarmány	7 05 — 7 30 frt	7 70 — 8 25 frt
Árpa, szeszfőzésre	7 40 — 8 00 frt	— — — frt
Árpa, seres	8 10 — 9 30 frt	— — — frt
Zab	6 30 — 6 70 frt	6 80 — 7 35 frt
Törökbuza	6 45 — 6 60 frt	— — — frt

Budapesti marhavásár április 5-én. Őszes felhajtás 3563 db. nagy és — apró marha. Ebből eladott: 28 db. bika, 1127 db. ökör, 321 db. vágó tehén, 118 db. fejős tehén, 33 db. bival, 714 db. borju, 1220 db. bárány. Árak: bika darabonként 160—200 frt, ökör páronként 240—260 frt, vágó tehén páronként 200—210 frt, fejős tehén darabonként 100—150 frt, bival páronként 160—180 frt, borju darabonként 10—16 frt, bárány páronként 4—4 1/2 frt, juh páronként 16—18 frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 48—51 frt, tenésztús 50—52 frt, borjuhús 56—60 frt, bivalhús 46—47 frt.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

M I N I S T E R I U M.

Nem rozsdásodik. Felten és Guillaume-féle szabványosított.

At nem fagható.

Aczél-fűskés-kerítés-sodrony

méterenkint 8 krajczáret kapható

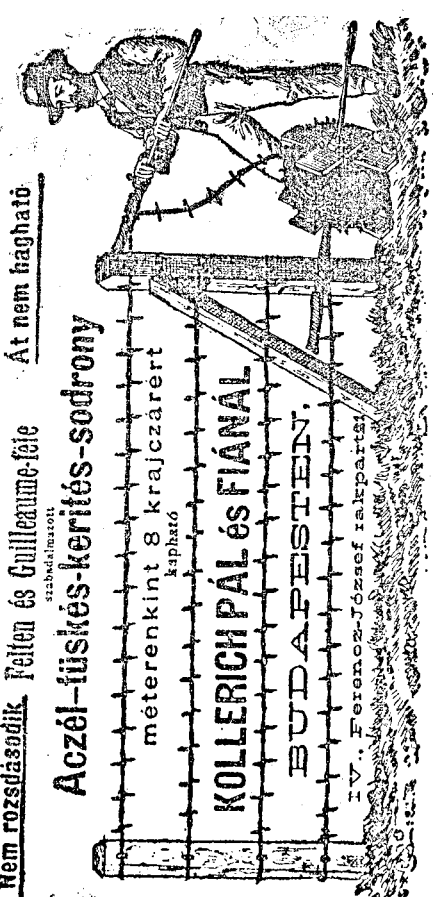
KOLLERICH PÁL ÉS FIÁNAL

BUDAPESTEN.

IV. Ferencz-József rakpartján

(7.)

(6—15.)

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybottítás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzelőszerek, gyár, harang- és érező-öntőde

ERDÉLYORSZÁGI FIÓKTELEPE

Kolozsvárt.

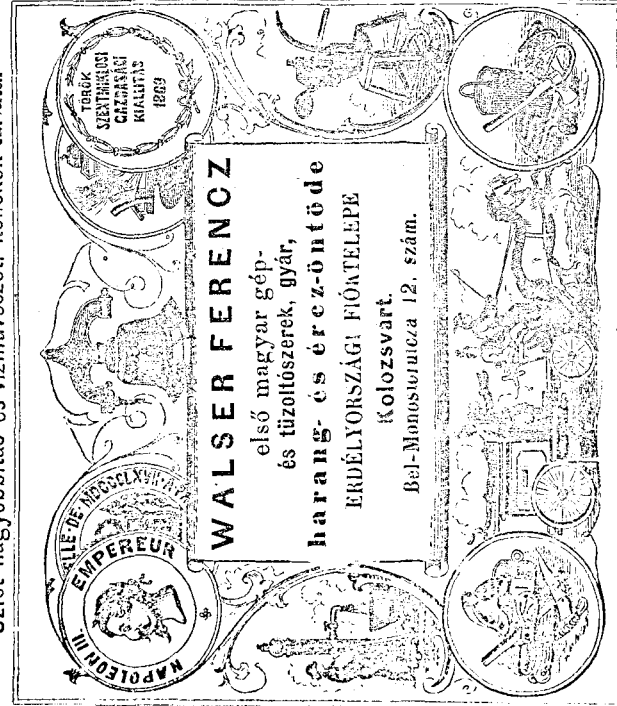
Bel-Monostorutca 12. szám.

Szerelő-műhely kftak s vízvezetékberendezésére.

Tetemesen leszállított gyári árak mellett.

(2.)

(25—15)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár			Egy hectoliter						100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
h e l y e	napja		tiszta	elegy	rozs	árpa	zab	török-	széna	szal- ma	tüzifa	
			buza	buza				buza				
k r a j c z á r o k b a n												
Balászfalva	martius	29	650	525	450	—	300	440	—	—	300	40
Bánfi-Hunyad	aprilis	3	700	550	500	—	225	460	—	—	190	40
Beszterce	április	3	700	550	550	—	280	475	500	200	320	36
Brassó	április	6	695	580	440	340	240	440	305	290	255	40
Csik-Szereda	április	4	750	650	550	450	330	550	200	60	200	32
Deés	április	3	760	680	580	—	370	640	600	240	380	40
Déva	április	7	860	740	665	—	350	550	200	90	230	40
Erzsébetváros	április	7	700	550	500	—	325	480	360	160	250	44
Fogarás	martius	30	715	—	440	400	215	440	260	80	250	42
Gyula-Fehérvár	április	7	650	550	500	—	300	450	200	100	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	április	7	—	750	550	600	350	550	420	160	160	34
Hátszeg	április	2	700	680	500	300	300	360	150	100	240	42
Kézdi-Vásárhely	április	5	700	580	500	430	250	500	380	100	300	36
Kolozsvár	április	5	726	—	500	—	230	470	340	200	300	46
Maros-Ludas	január	23	710	675	675	420	350	460	—	—	300	40
Maros-Vásárhely	martius	29	800	670	750	630	540	635	320	200	400	40
Medgyes	április	5	625	560	510	—	245	460	175	110	255	40
Nagy-Enyed	április	5	700	620	550	—	300	450	500	130	260	40
Nagy-Szeben	martius	30	670	550	490	—	260	480	180	120	300	44—46
Nagy-Várad	április	3	750	620	530	465	270	460	500	260	380	52
Segesvár	április	5	720	520	450	—	300	500	220	120	200	44
Sepsi-Szent-György	április	9	700	600	500	400	200	440	200	90	180	36
Szamosujvár	április	9	650	490	540	—	210	460	250	80	250	40
Szász-Régen	április	5	610	455	535	—	300	485	350	160	260	40
Szász-Sebes	április	5	775	650	550	—	575	450	200	160	240	44
Szászváros	április	7	750	610	550	—	290	430	200	70	210	40
Székely-Udvarhely	április	3	750	600	500	—	350	550	280	40	250	40
Szilágy-Somlyó	martius	30	650	570	520	—	230	440	300	200	300	40
Teke	április	2	650	500	475	—	240	460	250	40	300	40
Torda	martius	24	650	500	500	350	250	440	100	15	250	44

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b é l y e g g e l e g y ü t t																			
		1		1—3		1—6		1—12		1—18		1—26		1—30		1—36		1—40		1—52	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1 ¹⁰ / ₁₆ oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
5 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és la unk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Az erdélyi gazdasági egylet közgyűlése 1883. martius hó 27-én.

Tartott elnök Bá r ó K e m é n y G á b o r elnöklete alatt; jelen voltak Szabó József, báró Jósika Sámuel és báró Bánffy Ádám egyleti alelnökök, Báró Bánffy Dániel, Báró Bánffy Ernő, Benigni Sámuel, Dr. Berde Áron, Bodor Antal, Boér Sándor, Csiszár József, Dávid Antal, id. Dániel Gábor, Demeter Károly, Ditrói József, Gróf Eszterházy Kálmán, Filep István, Dr. Finály Henrik, Girsik János, Gyarmathy Miklós, Hantz Pál, Báró Huszár Sándor, Báró Kemény György, Báró Kemény Ödön, Nagy Lajos, Pálffy Dénes, Petki Ferencz, Sárosy Pál, Sigmond Ákos, Sigmond Dezső, Szabó Sámuel, Szacs vay Sándor, Dr. Szaniszló Albert, Szenkovich Márton, Szentgyörgyi József, Szentgyörgyi Lajos, Gróf Teleki Domokos, Tóth Tamás, Réthy Mór, Végh Bertalan, Vörös Sándor, Zeyk József, Dr. Hintz György, egyleti pénztárnok; a jegyzőkönyvet vitte G a m a u f V i l m o s, egyleti titkár.

55. Elnök: Midőn a tisztelt közgyűlés tagjait a legszívélyesebben üdvözlém, meg kell jegyeznem azt, hogy jelenleg épen eme közgyűlésben való résztvehetés volt az, a mi Kolozsvárra hozott. Igen nagy fontosságot tulajdonítok ugyanis a társadalmi életnek és nagyon fontosnak tartom a gazdasági egyleteknek hivatását.

Bügedje meg a tisztelt közgyűlés, hogy ezen nézetemet röviden indokoljam.

Két ujkori találmány, a találmányok egész sorozatának nyitotta meg utját és ama két találmány talán legnagyobb hatással volt legujabb korunk sajtósági jellegének megszabásában; legnagyobb jhatással volt és van ipari és kereskedelmi, társadalmi, sőt politikai viszonyainknak is megszabásában. Az egyik ama két találmány közül a gőz hasznosításának, a másik a villany alkalmazhatóságának felfedezése.

Ha bármerre tekintünk magunk körül, tekintjük az ipart, a kereskedést, a nagy politikát, vagy a társadalmi életet, egyes családoknak életviszonyait, vagy a nemzeti élet lüktetéseit, ha tekintjük a közművelődésre vonatkozó intézkedéseket, az irodalmi tevékenységet és különösen a hírlapirodalmat, ha tekintjük a közbiztonsági és honvédelmi rendszabályokat, sőt ha tekintjük ama humanitarius intézkedéseket, melyek az egészséges élelmi szerek és italok megszerzésére, vízvezetékek felállítására vonatkoznak: mindig és újra találkozunk a gőzerő-művekkel és kezdünk találkozni a villanykészülékekkel.

A közlésnek és a közlekedésnek azon gyorsasága, azon könnyűsége és olcsósága, melyre a legujabb időben eljutottunk, bizonyos nemét az együttérzésnek és együtteselekvésnek terjeszti el az egész civilizált világon.

Jól emlékszem még rá, hogy ezelőtt talán vagy 25 esztendővel mosollyal fogadták az angol parlamentben lord Palmerstonnak azon nyilatkozatát, hogy lehet, hogy rövid idő alatt oda fognak jutni, hogy ha a parlamentnek vala-

mely tagja ő hozzá kérdést tesz valamely indiai ügyre nézve, esetleg, ha felvilágosítást kell kérni Indiából, az fog a válasz lenni: néhány órai várakozást kér, míg a távirai hírtalban kérdést intézhet oda s onnan a válasz visszaérkezik. Ez az idő elérkezett. Minden nagyobb hírlap vagy közvetve vagy közvetlen összeköttetésben áll a világnak minden nagyobb városával. A tudósítások távirati uton érkezvén és gőzsajtóval sokszorosítva, vasúton szélsébséggel szállítottván tova: Kolozsvárt nyomtatásban olvassuk, hogy mi történt azelőtt való nap Bécsben, Párisban, Londonban, sőt mi New-Yorkban és Pekingben.

Az idegrázó események a földnek egész területéről összegyűjtetvén és valamely tébolyodottnak otromba tettén és az attentatumokon át, le egészen az öngyilkosságokig közöltetvén, csaknem mindennap feltalálhatók a hírlapokban. Mindez nem lehetne, ha távirda és vasút, a gőznek és villanynak használata nem lenne felfedezve.

Távrolról sem akarok én a hírlapirodalomnak netaláni árnyoldalaival gunyolódni; távol legyen tőlem, hogy kicsibe vegyem azon hatást, melyet a sajtó és jelesen a napisajtó jelenleg köz- és magánéletünkre gyakorol, csak azt kívántam constatálni, hogy napi sajtónk jelen minősége elő nem állhatott volna a gőz és villany erejének felhasználása nélkül. Constatálni kívánom azt, hogy az élet folyamának azon rohamossá tétele, — mondhatnám — idegessége, óriási munkáknak rövid időn való keresztülvitele, nagy városoknak még nagyobbá válása és semmiből szemünk láttára nagy városoknak alakulása, az állami hatalomnak oly hatalmasság fejlődése, mint a melyről ezelőtt csak száz évvel is álmodni sem lehetett, mindez határozottan csak a gőz és villany erejének felhasználásával lehetséges.

A világ, általán véve, bizonyos lázas tevékenységben él. Sokkal hamarabb fejlődik, emelkedik, mint eddig és sokkal gyorsabban és gyökeresebben idomittatnak át a régi fejlemények, hogy az új rendbe beletaláljanak; vagy zuzatnak szét, ha az átalakításra nem képesek, az új rendbe bele nem illeszthetők.

Azt gondolhatná tán ezekre valaki; mi köze van mindezekhez a gazdasági egylet közgyűlésének? mi köze van mindezeknek a földműveléshez? Uraim, a közvetett vagy közvetlen egybeköttetés igen szoros. Avagy nem e az amerikai buzával versenyez a magyar? nem-e főleg az amerikai és orosz termésnek következménye a gabonának ára piacainkon, nem-e a francia hortermelés emeli vagy szállítja saját borainknak árát? és nem kezdenek-e már még friss húst is szállítani át Amerikából, sőt még Ausztráliából is Európába? kétségen kívül igen és ujjal lehet mindezekben mutatni a gőz és villany használhatóságának hatására. Bármennyire érdekesekek legyenek azonban chez hasonló észrevételek, nem a termények és áruk értékének emelkedésére és szállítására, nem a szállítási gyorsaságra és annak tömeges voltára kívánok azonban jelenleg reflectálni, hanem kívánok egy pár vonásnak feltüntetésére szorítkozni, azt illetőleg, hogy ama találmányoknak és abból folyó társadalmi

átalakulásnak mi hatása van a földmivelésre s a földmives osztályra.

Ujabbkori társadalmi életünk rendkívüileg elősegíti, emeli a nagy városok fejlődését, elnyomja a kis várost és községet; de kedvezni fog ezek mellett a földmivelési tanyának vagy majornak.

Azon forgalmi előnyök, melyek minden nagyobb városban, mint központban megtalálhatók, a mely szerint általában véve a nyers anyagokat is, félgyártmányokat is, egész gyártmányokat is könnyebben lehet azokban megszerezni, mint általában más helyt, az értelmi és pénz-erőknek csoportosulása vonzza a gyárakat, az iparost, a kereskedőt és oda csődíti a munkás-osztályt. Mondhatnám, egy ember emlékezete óta emelkedett New-York csekély jelentőségű kikötőből világvárossá. És saját szemünk láttára népesedett és népesedik a már különben is óriási London oly mértékben és oly nagyságra, a minő mértékben és a mely számra a régen mult időben gondolni sem lehetett. Egy akkora városnak, mint a mekkora jelenleg már London, az élet fentartására szükséges cikkekkel való ellátása; ellátása ivó vízzel, kenyérrel, hussal stb. majdnem képtelenség lett volna. A nagy városok növekvése jelenleg a civilizált világban nem egyes házak, hanem házsorok, utcák, sőt városrészek szerint megyen. Ha néhány évig nem látogatunk meg valamely nagy várost, annak oly negyedeibe juthatunk, mely tele van nagy, talán fényes házakkal, talán nagy és hatalmas gyárakkal, melyek azelőtt néhány évvel nem léteztek.

A kis városoknak és községeknek a jelen korszak nem kedvező. Addig, míg szükség volt ezeknek fennállani, a közbiztonság nyújtásáért, a rend fentartásáért, iskolák, templomok létesíthetéseért, vagy netalán apró kereskedések, gyógyszer-tár fönállhatása végett, addig igenis elkerülhetetlenek voltak. — De ugy, a mint nagyobb és nagyobb közbiztonságokkal találkozunk egész országok területén, ugy, a a mint vasutak mentén, messze távolságban még mindig ugy tekinthető a lakház, mintha valamely nagy városnak keretében állana, mindinkább és inkább fogy ezeknek szüksége.

És tényleg tapasztaljuk azt, hogy ama községek, melyek nem tudnak ipari és kereskedelmi központokká, ez által nagy városokká válni, inkább hanyatlanak, mint emelkednek. De e mellett benépesedik a határ, a puszták egyes, kisebb-nagyobb-birtokokra, tagokra épített tanyákkal, majorokkal.

A földmivelésnek igenis érdekében áll a minden gazdaságban viszonyosan igen nagy sulyt képező elszállítandó tárgyak, gabona, széna, szalma, trágya stb. következtében lehetőleg közel állani saját központjához. A nagyobb városokból vagy községekből közvetlenül folytatott gazdaságnak, mely szerint például a béres kétszer-háromszor tud megfordulni a telekről a gazdaságba és a mely szerint a munkásnak óra számra kell a tagba ki és onnan be este és reggel gyalogolni vagy szekereznii, annak lejárt ideje.

Szükséges, hogy a gazdák tisztába jöjjenek helyzetükkel, hogy hasznosítani tudják azon előnyöket, melyeket az ujkori civilizáció számukra nyújt és ki tudják kerülni azon veszélyeket, melyekkel ugyanaz fenyegeti.

A földmives osztály későbbben kezdett az ujabbkori fejlődési irány kihasználásához, mint az iparosok és a kereskedők. És ez nagyon természetes. A mint ugyanis már az előbb is említettem, a kereskedők és iparosok nagy számban, nagy értelmi és anyagi erővel rendelkezve, nagy városokban az irodalomnak és jelesen a hírlapirodalomnak központjain szoktak megtelepedni. Igen könnyű volt ezeknek érintkezni, értekezni és közös érdekükben való actiót öntudatosan vezetni. E helyett a gazdák elszórva az országnak egész területén, mint olyanok, épen a nagy városokban nem települhetnek le: egymástól elszigetelve, nekik nehezebb, mint másoknak egy értelemre jutni, a közös célok elérésében öntudatosan működni. És van még az egymástól elszigetelten lakáson kívül egy más ok is, a mely miatt nehezebb a földmivelőknél a közös célokat megtalálni és az azok eléréséhez szükséges egyöntetű actiót megindítani. És ez abban van, hogy a tovább és tovább fejlődés szerint magát a földmivelést is iparnak lehet tekinteni; tulajdonképen pedig az egymástól nagy mértékben különböző iparágaknak egész láncolatát képezi és eme láncolatnak némely tagjai másoktól néha messze esnek.

Gondoljunk csak kissé arra, hogy az egyik gazda főleg szalmás gabonát termeszt, a másik szőlőmiveléssel, bortermeléssel foglalkozik, a harmadiknál a fősúly az állattenyésztésre, vagy hús- és tej-productióra van fektetve és egy negyediknél talán a tulnyomólag legfontosabb jövedelmi forrás az erdőgazdaság. És így tovább. Mindezen különemű ágazataiban a földmivelésnek nehezebb, mint már említém is, a közös célokat feltalálni és a közös célok elérésére a közös actiót megindítani, mint a mindent összevéve egyszerűbb viszonyu gyárakban.

Az épen felhozott okoskodás rendén tudom magamnak megmagyarázni azt, hogy mindamellett, hogy a földmivelés tárgyát képező gazdaságok összesen sokkal nagyobb tőkét képviselnek, mint más iparágak telepei, hogy különösen minálunk, sokkal több kezet foglalkoztatnak, mint az összes iparágak és hogy mindamellett, hogy az élet fentartására szükséges élelmi cikkekét épen a földmives szolgáltatja az összes lakosságnak, mindezek mellett is a földmivelés érdekei kissé háttérbe voltak szorulva más egyebek mellett.

Más irány kezd ugyan e tekintetben érvényesülni; de azt hiszem, senki sem fogja tagadni azt, hogy ez minálunk is észlelhető volt a közelebb elmúlt 15 év alatt is. Ezen segítni kell. A segítség azonban a helyzetnek teljes felismerése következtében megállapított, egyöntetű actió útján lehet csak.

És itt már igen nagy szerepük van a gazdasági egyesületeknek. Nagy szerepe lehet tisztába hozni azt, hogy hol, minő a helyzet, hogy minő a helyes irány, hogy a munkafelosztás elve szerint épen hol kell pl. a marhatartásra

fektetni a gazdaságokban a fősúlyt és minő tenyésztési módra lenni főtékinntettel, hogy mely vidéken bir fontossággal a szőlőművelés, melyik a helyes művelési mód, hogy kell helyesen kezelni a bort; fehér vagy piros bornak előállítására hasznosabb-é és bir nagyobb jövedélvel stb. stb. És ha mindenik gazdasági egyesület saját területén körültekintve állapította meg a helyes földművelés követelményeit, azután egyetértve a többi gazdasági egyesületekkel, az egész földműves osztály egy szívvel-lélekkel hathat oda, hogy az országnak leginkább megfelelő közgazdasági és forgalmi politika követtessék. Ezért tartom oly fontosnak a gazdasági egyleteknek működését és ezért tartom fontosnak gazdasági egyletünknek jelen közgyűlését is.

Mielőtt szavaimat bevégezném, félreértés kikerülése végett, szükségesnek tartom megemlíteni, hogy én távolról sem akarom ellentétbe hozni a földművest az iparossal és a kereskedővel. Hiszen az imént jegyeztem meg, hogy maga a földművelés is csak láncolata különböző ipari feladatoknak. Nem is tartom szükségesnek bővebben magyarázni, hogy az egyik osztálynak érdeke a másikéval ellentétben nemcsak hogy nincs, de helyes állami berendezéssel egymást kölcsönösen gyarapítják. „Mindenkinek a magáé“, a helyes jelszó, a mely mellett mindenik önmaga előhaladásán munkálkodva, a haza jólétére működik közre.

És most a közgyűlést megnyitom.

— Az elnöki megnyitó beszéd kedves tudomásul szolgál.

56. Elnök a mai közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére

— Dr. Berde Áron, Girsik János és Sigmond Dezső tagtársakat kéri fel.

57. Az 1882-ik évi működésről egyleti titkár Gamauf Vilmos a következő jelentést olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Midőn igazgató válaszmányunk nevében az elmúlt 1882-ik évről alapszabályszerű jelentésünket megtesszük, mindenekelőtt a következő adatokat soroljuk elő, melyekben működésünk, hogy úgy szóljunk, számbeli kifejezésre talál. Tartottunk ugyanis 1882-ben egy rendes közgyűlést (ápril hó 11-én) és 13 válaszmányi ülést, melyek egyikét, (a június 24-ikét) egyleti elnökünk ő nagyméltósága személyesen vezte.

Ezen üléseken 263 jegyzőkönyvi határozat hozatott, miglen a titkári hivatal ügyforgalma a következő volt:

beadványi jegyzőkönyvre jött	1540
köztelevi utalvány	132
időjelző távirat és jelentés	742
állatkiállítás bejelentés	307

Összesen: 2721

szám. Megemlítjük még, hogy daczára az u. n. korlátolt portomentesség élvezetének, az 1882-ik év titkári postaköltsége 164 frt 96 krt tett. Szakosztályaink buzgólkodásáról alább külön lesz szó.

Szomoruan adunk számot azokról, kiket a halál sorainkból kiragadott, u. m. a tiszteletbeli tagok közül: dr. Lucas Ede, az alapítók közül: gr Kornis Albert, Ladányi Sándor, Végh Sámuel és Desewffy Mihály hunytak el, nyugodjanak poraik békében.

Az évdijas tagok köréből azon változást kell jelezni, hogy Buda Géza ur kilépett.

Ezekkel szemben örömmel jelenthetjük a következő gyarapodást új évdijas tagok b a n u. m. : Benigni Sámuel, Lázár Manó, Gaal Gyula, Réthy János és Crisiánu Eugen urakat; miglen lejárt évdijas kötelezvényüket további hat évre megújítani szivesek voltak: Békéssy Károly, gr. Bethlen Béla, dr. Szaniszló Albert, br. Bánffy Ernő, Végh Bertalan, Molnár Sándor, Eöry Tivador, a torda aranyosi gazd egylet, Petky Ferencz, Sárosy Pál, Schilling Rudolf és és Báró Kemény Ödön. Tagjainknak jelenlegi létszáma 290-et tesz és ha nagyobb központi szaporodást nem jegyezhetünk fel, ezt első sorban az örvendetesen fejlődő megyei gazd. egyleteknek kell tulajdonitanunk, melyek gazd. datársaink intelligenssebb elemeit saját körükbe vonják; arra pedig, hogy szomorú anyagi viszonyaink mellett több ilyenü egyletet is pártolhassanak, vajmi kevesen vannak képesítve! Különbben a nem nagy, de consolidált vagyon erdélyi gazd. egyletünk anyagi fennállását egy mostohább jövővel szemben is biztosítja, a tagok számára nézve pedig legyen szabad minden szerénységünk mellett is arra utalni, hogy „non numerantur, sed ponderantur!“ —

A mi egyleti köztelkünköt illeti, a mult év őszén élvezhettük először azon üdvös rendszerváltozásnak jótékony hatását, mely a megszorított „házi kezelés“ czimén 1877 tavaszán inaugurálva lett és a legnagyobb örömmel és meglelégedéssel jegyezzük fel, hogy mióta egyletünk fennáll, ily kedvező éve a közteleknek még soha nem volt, a mennyiben az összes hiánylat — mely tavaly 500 frttal lett praeliminálva — 374 frtot tett és még ezen összeg is teljes indokolásra talál, ha azt kissé behatóbban vizsgáljuk.

Ugyanis — mint a mult évi jelentésünkben már előlegesen érintve volt — a szakmányrendszer rögtönösen keresztülvihető nem volt: az átmenet idején két kertészt és egy legényt kellett két hónapon át fizetni, a mi 110 forint többlet kiadást okozott; továbbá épületjavítás és új kemenzére — a mi tulajdonképen befektetés — 200 frtot költöttünk és ha ehhez számítjuk azt, hogy májusig általánymunka helyett még napszámosok voltak alkalmazva, ha tekintetbe vesszük, hogy összes tavaszi eladásunk, a készlet fogyatékosága miatt alig 130 frtra rugott, akkor a fenti hiányt még nagyon is mérsékeltnak találjuk. A jelen év is egy rendkívüli kiadást hoz magával, a mennyiben vadonczkészetünk kiegészítéséről kellett sürgösen gondoskodnunk, de jövőre már a szakmányos kertészt illeti e szükséglet fedezése és ha az örvendetesen megindult csemete-kereslet jelen mérvét megtartja, akkor legkésőbb 1884-ben teljes egyensúlyban lesznek a köztelek bevételei és kiadásai, sőt beállhat azon nem rég még hihetetlennek tartott eset, hogy

a befektetett tőke is némi kamatot kezd hajtani, a mi minden phrazisnál ékesebben fogja bizonyítani, hogy a házi kezelésnek is meg van a maga okszerűsége, csak meg kell a helyes módját találni s szilárd következetességgel fenntartani. —

Nagy-utczai szőlőnk termése, mely a múlt évben táblaként lett árverezve, 363 frt bevételt adott, a mi eddig szintén példa nélkül áll. Ezen örvendetes tény mellett sajnálattal kell felemlitenünk, hogy a helybeli phylloxera-bizottság múlt őszi vizsgálatai gyanus nyomokat fedeztek fel szőlőnkben, melyekről teljes bizonyosságot majd csak az idén, május—juniusban fogunk nyerni, azonban nincs kizárva a lehetőség, hogy a talált csomósodások más állatok szurásából keletkeztek. —

Hivatalos közlönyünkről, az „Erdélyi gazdá“-ról röviden a következőket jelenthetjük: tagsági példány 1882-ben 280 ment szét, tisztelet- és cserepéldány 66, végre előfizető volt 505, tehát egy kerek százal több, mint 1881-ben, összesen (a vidéki levelezőket nem számítva) 38 munkatárs járult a lap szellemi értékének emeléséhez, kiknek munkássága 755 frt 93 krral lett díjazva. A hiány fedezésére költségvetésünk 750 frtot vett volt fel, de tényleg csak 546 frtot tett a deficit, tehát 250 frtot meghaladó megtakarítást értünk el e rovatnál. —

Miután alapszabálya értelmében az állatképzési szakosztály külön jelentést tesz, itt csak annyit említünk fel, hogy az egyletünket megillető jognál fogva annak végrehajtó bizottságába nyolcz tagot, mint egyletünk képviselőit, beválasztottunk. —

Áttérve már most a kertészeti szakosztály buzgó tevékenységének vázolására, elősoroljuk, hogy e tisztelet 1882-ben 53 ülést tartott, a melyeket — csupán négynek kivételével — az érdemekben megöszült elnök idősb Bodor Pál vezetett, a tagok száma 22-öt tett. Izlelésre került összesen 640 féle gyümölcs és pedig 347 alma, 138 körte, 117 szőlő, 12 kajszin, 7 szilva, 6 őszi barack, 5 aszalvány, 6 egres és kétféle kompót. Legtöbb dolgot most is a köztelek rendezése és folytonos felügyelete adott, mi annál nehezebb volt, mert az elmúlt évben a munkát még a kertészváltozás elkerülhetetlen kellemetlenségei is növelték. De az évről évre lankadatlanul folytatott munkálkodás meg is termé áldásos gyümölcsöt, nemcsak morális, hanem pénzügyi tekintetben is, mert a deficit apasztásában, sőt annak — remélhetőleg — végleges eltüntetésében az oroszlanrész e derék szakosztályunkat illeti, melynek legtöbb, sőt mondhatni minden terhét a ritka odaadással és teljes önzetlenséggel működő, munkásságban és szakértelemben egyaránt kiváló jegyző: Szentgyörgyi Lajos viseli! A szakosztály tevékenysége egyébként lapunkban találván, ugyancsak jegyzője által, hű tolmácsolóra, a közelebről érdeklődőt e bő és tanuságos forrásra utaljuk; még csak annyit említvén fel, hogy az őszzel kiadott, nagyon czélszerűen szerkesztett köztelki katalógus nem az utolsó levél kertészeti szakosztályunk babérijában!

Kiállítás a gyümölcsészeti szakban nem rendeztünk, pihenni óhajtván az 1880. és 1881. évek diadalaitól és költségeitől! Csakis a nagyutczai szőlő jelesebb fajai voltak rövid időn át az irodában bemutatva; de dacára a lehető nagy mérvben történt közhírrétételnek, alig néhányan használták fel ezen ingyen és kényelmesen kínálkozó alkalmat ismereteiknek bővítésére. A borfajok mustja is megmérve s az eredmény lapjainkban közölve lett. —

Közgazdasági szakosztályunk kevés, de igen nagyfontosságú kérdésekkel foglalkozott az elmúlt időben, így nevezetesen a győrvidéki gazd. egyesület által kidolgozott állatbiztosítási javaslattal, melyet, sajnálatára, helyeselni nem tudott, továbbá a hazai gazd. egyesületek szervezésének és a mezőgazdasági biztosítás ügyének kérdésével. A rövidre fogott vélemény, melyet igazgató választmányunk egyhangulag magáévá tett, lapunkban is napvilágot látott, a személyes képviselőre pedig tiszteletbeli elnökünket, Tisza Lászlót kértük fel. Sajnálattal tapasztaltuk, hogy a vita a nagygyűlésen nem azon irányban mozgott, melyet a mi igénytelen nézetünk helyesnek tartott és feszült figyelmünk már most a szervezési bizottságnak, valamint a május hóban újból összehívandó gyűlésnek munkálkodása felé fordul! Különben meg vagyunk győződve, hogy a megoldás nem oly nehéz, mint sokan azt képzelik és hogy az eldöntés legnagyobb részét az országos magyar gazd. egyesület kezei között nyugszik, — fog-e élni az őt tekintélyénél fogva jogosan megillető befolyásával ott, hol fontos érdekek forognak szóban, hajlandó lesz-e engedni amott, hol lényegtelen megszorítások ok nélküli nyomást czéloznak? ez az mit velünk együtt számos érdeklődő kíváncsian vár és ettől tesszük függővé, hogy az erdélyi gazd. egyesület beléphet-e a hazai egyesületek szövetségébe vagy pedig nem!

Többi szakosztályaink esetről-esetre működtek, ha az összehívás szüksége fenforgott, egyszer másszor pedig ad hoc bizottságok is végeztek hasonló teendőt. —

Mielőtt tovább mennénk, kötelességünknek tartjuk megemlékezni azon változásról is, mely a földmívelési minis-teriumban történt, midőn október hó 12-en a felség bizalma br Kemény Gábort a közlekedésügyi tárczával ajándékozta meg, miglen gr. Széchényi Pált a megürült ministeri székbe ülteté.

Midőn a nemes grófot e diszes polczon egyletünk nevében őszinte tisztelettel üdvözöltük, egyszersmind kifejezést adtunk biztos reményünknek, hogy azon magasztos törekvések, melyeknek ő nmltga a parlamentben, az orsz. gazd. egyesületben és a központi gazdakörben egyik leghivatottabb előharczosa volt: most, midőn az üdvös eszmék foganatosításához a végrehajtás lehetősége járult, egytől-egyig valósulni tognak és már eddigi működése is fényesen igazolja, hogy az ország gazdaközönsége e feltevésében legkevésbé sem csalatkozott. Egyidejűleg búcsut vettünk a gróf érdemdús elődétől, ki — mint feliratunk kifejezé — „hus volt a mi husunkból és vér a mi vérünkben! látója, tudója annak, hogy e nem pusztán önhibája

miatt elmaradt ország rész nem valami elérhetlent vagy különlegességet kér és vár a hatalmas központtól; nem protectiót hajbász, vagy alamizsnát koldul, hanem jogos igényeinek méltányost tekintetbe vételét, az őt megillető és idővel dúsan kamatozó segély megadását kéri és várja. A bucsu fájdalmát azonban nem csak azon örvendetes tény enyhíté, hogy más és a mezőgazdaságra nézve szintén nagyon fontos téren folytatja br. Kemény Gábor üdvös működését, de és főleg abban, hogy ő a hivatali csere után is a miénk marad, mint az általa annyira kedvelt erdélyi gazd. egyletnek első vezére, szeretve tisztelt elnöke!

Itt van helyén egy kedves kötelesség teljesítésének is, midőn a nagyméltóságú földmívelési ministeriumnak őszinte köszönetet mondunk azon támogatásért, melyben az elmúlt évben egyletünket részesíteni kegyes volt. Így az „Erdélyi gazda“ rendes 1000 frtos subventiója ezuttal is kiutalványozva, a küldött kísérleti magvak pedig, u. m. Jurenák-féle, galicziai és angol tavaszbuza, valamint az erfurti mezei paszuly több tagtárs között kiosztva lett.

Végre könyvtárunk számos és becses adományban részesült a ministerium által kiadott vagy segélyezett kiadványokból. —

A kolos-monostori m. kir. gazdasági tanintézet téli és nyári vizsgáin válaszmányunk, a t. igazgatóság szives meghívása folytán mindenkor képviselve volt, a gróf Mikó- és Bors-féle ösztöndíjakat nevünkben Tauffer Ferencz tagtárs osztotta ki. Az intézeti alapítványi és szabad helyekért folyamodók kérvényeit igazgató válaszmányunk átvizsgálta s a nagyméltóságú ministeriumhoz ennek nyomán előterjesztését megtette, mely javaslat ezuttal is a változatlan helybenhagyást megnyerte. —

Egyéb nevezetes mozzanataink közül megemlítiük mindenekelőtt azt, hogy állatkiállítási szakosztályunknak az építkezések kifizetésére 10,000 frtnyi készpénz kölcsönt közvetítettünk olyformán, hogy 13,200 frt névértékű magyar vasúti kötvényt az osztrák-magyar bank kolozsvári fiókjánál zálogba tettünk, mely kölcsönnek kamatait természetesen a szakosztály pénztára fizeti. Maga a törlesztés a jelen évvel kezdődik és 1886-ban ér véget, a 2500 frtos évi részletek biztosításául a 344 eddig aláírt részjegy tekinthető, melynek évi rátája 3440 frtot tesz. Az igazgató válaszmány utasítá azonkívül pénztárnokát, hogy az eredeti aláírási kötvényeket megőrzés végett az elnökséghez tegye át, a befolyó díjakat pedig évi 2500 frt erejéig, közvetlenül egyletünk pénztárába szolgáltatassa be, s így a válaszmány a maga részéről megtett mindent, a mi a kölcsön visszafizetésének biztosítását czélozza.

Az egyleti szolga állása és fizetése, tekintettel a halmozott teendőkre, évi 300 frttal rendszeresítve lett, melyből 240 frt fizetés és 60 frt szálláspénz. Természetbeli lakás nyújtása esetén a szálláspénz, mint magától értetődik, megszűnik.

Továbbá jelentjük, hogy egyleti pénztárunk kedvező állása megengedte a hazai gazdatisztek segélyegyletének alapítói közé lépni, s e ezimen 100 frtot áldozni, mit nemcsak azért tettünk, mert egyletünk is számos derék gazdatisztet számlál tagjai között, hanem és főleg azért, mert csakis jövőjének kellő biztosítása mellett lesz ezen osztály morális színvonala fentartható és emelhető.

A nagyméltóságú földmívelési ministerium a múlt évben is többször tisztelte meg egyletünket azzal, hogy egyes szakkérdésekben véleményünket kikérte, enquêtékben közreműködésünket igénybe vette. Így a bécsi marhavásár, majd az avval összefüggő szállítási nehézségek ügyében összehívott szaktanácskozmányokban mindenkor a titkár képviselte egyletünk érdekét és nézetét, miglen a múlt év deczemberében tartott phylloxera enquêtere nem voltunk szerencsések meghívást nyerni.

A ministerium közvetítésével jutott hozzánk az olasz kormány azon megkeresése, melyben boraink szesztartalmáról kívánt felvilágosítást és miután e tekintetben sok és meglehetősen pontos adattal birunk, azokat teljes készséggel bocsátottuk rendelkezésre.

A Neilson-féle kazalszellőztető készülék mely megkísérlés végett került hozzánk, jelen szerkezetében legalább praktikusnak nem bizonyult és így arról — jobb vélemény hiányában — hallgatnunk kellett.

A tiroli árvizkárosultaknak törökbuza vetőmaggal való ellátásuk érdekében 100 métermázsa legkorábban érő székely tengeri beszerezhetése iránt lett hozzánk kérdés intézve, melyre a szükséges felvilágosítást azonnal megadtuk, igénybe vette-e az osztrák kormány az ajánlott forásokat? nem tudjuk; ha igen, akkor nagyon érdekes lesz majdan az eredményt figyelemmel kísérni.

Legujabban a hazai juh tanulmányoztatását határozván el a ministerium, kérdőívek útján óhajtja e czélt elérni. Egyletünk ugyan teljes készséggel járult e szándék megvalósításához, midőn a kérdőívet a maga költségén sokszorosítva vagy 100 nevesebb juhtenyésztőhöz kitöltés végett kiküldötte, de másfelől kötelességének tartotta a ministeriumnak magas figyelmébe ajánlani, hogy miután az összes juhállományunk közel három negyedrésze oly havasi birtokosok kezén van, kik sem írni, sem olvasni nem tudnak, ellenben épen ezeknél található a legkiválóbb és legeredetibb anyag, lenne szives a ministerium egy szakembert azon megbizással ellátni, hogy ezen havasi nyájakat a helyszínen tanulmányozza, vagy legalább is intézkedjék az iránt, hogy e tanulmány a juhtartók téli állomásán, vagy a nevezetesebb juhvásárokon történhessék.

Kolozsvár városának t. tanácsa két ízben kereste meg egyletünket az elmúlt évben, egyszer a phylloxerának állítólag ellenálló amerikai szőlőmagvak elvetése érdekében, mely ügy elintézését kertészeti szakosztályunkhoz tettük át; továbbá egy a köztelken felállítandó községi faiskola tárgyában. Szakosztályunk erre nyomban részletes tervet dolgozott ki, melyet igazgató válaszmányunk

is egyhangulag magáévá tett. E terv szerint az első berendezés költsége közel 350 frtba, az évi fentartás pedig — szakértő tanító alkalmazása mellett — 400 frtba volt számítva. De hiába láttuk mi el oly sietve a sürgősnek tartott ügyet, a t. tanács mindaddig sem nem válaszolt, sem nem intézkedett és így a megoldás ismét egy további évnek marad fenn és a faiskola „tengeri kigyója“ újból és újból kísérteni fog. Őszintén fájjaljuk, hogy a nagyméltóságú ministerium e téren nem fejti ki a kellő erélyt, mert mi a magunk részéről bizony már resteljük az örökös denuncziáns szerepét játszani, annyival is inkább, mert felszólalásaink — mint látszik — sem fent, sem alant nem teszik meg a kellő hatást!

A helybeli kereskedelmi- és iparkamara megtisztelő felszólítására a tutajozási törvényjavaslat tárgyalására összehívott enqueteben alelnök Szabó József által vettünk részt.

Az országos gazd. és a győrvidéki gazd. egyesület átiratainak elintézéséről már fentebb közgazdasági szakosztályunk működésének vázolásánál lévén szó, itt még annyit említünk meg, hogy a felső tiszavidéki gazd. egyesületnek gép- és eszközbirálati javaslatával földmivelési szakosztályunk most foglalkozik, míg a Szilágy-Somlyó vidéki gazd. egyesület lótenyésztésügyi kérvényét a nagyméltóságú miniszteriumnál behatóan indokoltuk és melegen pártoltuk.

Cazenave Armand bordeauxi borügynök majd levélben, később pedig személyesen fordult hozzánk borászati viszonyaink tanulmányozása végett; megelőző részletes írásbeli információ után egyleti titkárunk kalauzolta az ide érkezőt és kísérelőjét, Puteani Ödön bárót, de még eddig — állítólag a magas árak miatt, melyekhez tagadhatatlanul a nagy távolság is járul — tetemesebb üzletkötésekről tudomásunk nincs.

Örömmel jelentjük, hogy Nagy-Enyed nemes városának kezdeményezésére, Alsó-Fejérmegye s t. gazd. egyesületének támogatásával az erdélyi gazdák hatodik vándorgyűlése idei október 13., 14. és 15-ik napjain fog Nagy-Enyeden megtartatni, az ugyanakkor rendezendő táriat díjaira és jutalmaira a nagyméltóságú miniszterium kegyes volt 4 arany, 15 ezüst és 30 darab állami bronzérmét, továbbá 600 frt készpénzt utalványozni, miglen az összes rendezési költséget Nagy-Enyed városa, a nyomdai kiadványokót pedig szokás szerint erdélyi gazd. egyesületünk hordozza.

Érdemes tagtársunk dr. Szaniszló Albert, kolozsmonostori tanár, szives volt egyesületünket egy kézi gyűjteménnyel ajándékozni meg, mely 44 faj hasznos és káros rovarot foglal magában, fogadja e helyen is hálás köszönetünk kifejezését.

A kolozsmonostori 1882. évi időjárás feljegyzések nyomán egyleti titkárunk által összeállított graphikai táblázatok a t. közgyűlés szives megismerésére itt helyt kifüggesztve vannak.

Az igazgató-választmány múlt évi novemberi ülésén 40 frtot engedélyezett tejvizsgálati eszközök beszerzésére, minek folytán egyleti titkárunk ebbeli működését megkezdette és úgy általános tanulmányáról, mint a helyben szerzett tapasztalatokról április hó 5-én nyilvános és népszerű előadást fog tartani „A piaczi tej és vizsgálata“ cím alatt, melyre t. tagtársaink figyelmét már előlegesen is felhívjuk!

Az egyleti ház megvételének ügye az alapszabályok értelmében a t. közgyűlés speciális határozatának lévén fentartva, arról napirendünk során később lesz szó.

Végre, miután több, mint valószínű, hogy az 1885-ik évi országos kiállítás alkalmával szűkebb hazánk mezőgazdaságának bemutatásában egyesületünket jelentékeny rész, sőt tán vezérszerep is fogja illetni, az igazgató-választmány már eleve gondoskodott, hogy a nagy munka erkölcsi és anyagi feladata bennünket készületlenül ne találjon és miután az elsőre nézve t. tagjainak és személyzetének ügybuzgóságában teljesen megbizik, a pénzügyi oldalát illetőleg abban állapodott meg, hogy az 1884—1886 ig terjedő időszakban sem általános, sem speciális kiállítást nem rendez, illetőleg ilyen nem segíyez. A költségek fedezésére pedig utal az 1883 -- 1885-iki budgetbeli megtakarításokra, az. u. n. rendelkezési alapra és azon összegre, mely e három év alatt a 11,000 frtnyi tagdíj hátralékból felhajtható lesz. Így készülve, nyugodtan léphetünk majd a hazai nagy közönség elé és ha e bérczek övezte drága földnek ismertetése, megkedveltetése csak némileg is sikerül: azzal ismét egy szent kötelességet róttunk le, mellyel az egész országnak épen úgy, mint saját magunknak már régtől fogva tartozunk!

— A titkári jelentés helyeslő tudomásul szolgál.

58. Az 1882-iki zárszámadás, rovatos kimutatás, vagyonomérleg és értékállomány lapunk mellett előlegesen szétküldetvén és jelenleg a közgyűlésen is kiosztatván,

— felolvasottnak tekintetik.

59. A számadás- és pénztárvizsgáló bizottság nevében Tóth Zsigmond a következő jelentést olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

A tiszteletteljesen alólírott pénztárvizsgáló bizottság a következő rövid jelentést adja be:

Mindenekelőtt és örömmel — mondhatjuk szokás szerint — azon kedves tapasztalatunknak adunk kifejezést, hogy az egyesület számadásait a legnagyobb pontossággal vezetve találtuk, minélfogva egyesületi pénztárnok T. Dr. Hintz György ur fáradhatatlan buzgóságát a tisztelt közgyűlés méltányló elismerésébe a legmelegebben ajánljuk.

A rovatos vagyonomérleg kimutatására terve át, az Alapítóke rovatában meg kell jegyeznünk, hogy az 1882 június 24-én tartott igazgató választmányi ülésnek 130. jegyzőkönyvi sz. alatti határozata folytán 13,200 frt névértékű vasuti kötvény állatkiállítás szakosztályunknak építkezéseinek eszközzésére kölcsön adatott, illetőleg a helybeli bankfióknaál kézi zálogul 10,000 frtnyi készpénzösszeg fejében letételezt. A törlesztés a folyó 1883-ik évben fogja kezdetét venni és negy év alatt véget érni.

A „Rendes kamat és évdij rovat“ bevétele a költségvetési összegben alul maradt, a mennyiben az 1198 frt alapítványi kamat és évdij helyett csak 734 frt folyt be, minek főoka abban keresendő, hogy az új egyleti ügyvéd az átadással járó nehézségek miatt működését még alig kezdhette meg.

A „Köztelek“ az elmúlt évben mindössze 374 frt 62 krnyi hiányt okozott, holott 620 frt volt e czimen felvéve. Ez öröndetes eredmény az egylet évkönyveiben példa nélkül áll és bizonyítja, hogy a köztelki kezelés végre az egyedül helyes utra tért.

A „Rendelkezési alap“ követelése mint passivum van vezetve s a múlt évi jövedelmekből nem is volt visszatéríthető, de jelenlegi kedvező pénztári állásunk megengedi, hogy a 763 frt 65 krnyi tartozást, ha a t. közgyűlés úgy kívánja, a nevezett alapnak azonnal visszatéríthetjük.

Az „Erdélyi Gazda“ rovatára nézve örömmel jegyezzük meg, hogy a költségvetésileg felvett 50 frt helyett az egyleti pótlás csak 546 frt 11 kr. erejéig lett igénybe véve.

A „Vagyon mérlegre“ térve át, adjuk szokás szerint a hátralékoknak a közelmúlt három évről szóló kimutatását, volt ugyanis

Hátralét	1880-ban	1881-ben	1882-ben
Alapítványi kamat	6638 ft 93 kr.	6682 ft 96 kr.	7282 ft 80 kr.
Évdijak	2738 „ 73 „	3725 „ 60 „	3647 „ 60 „
Kölesöntőke kamat	391 „ — „	822 „ — „	803 „ — „
Összesen	9768 „ 66 „	11230 „ 56 „	11736 „ 40 „

Miután azonban a kölesöntőke-kamat hátralétból a pénztárvizsgálat napjáig 766 frt befizetve lett, ez a főösszegeből levonandó s így kitűnik, hogy hátraléteink a közelmúltban legalább tetemesen nem szaporodtak és hogy kellő apasztásuk miatt nem volt lehetséges, azt a fentebbiekben már elmondottuk.

Az egyleti pénztár „Érték állománya“, mely ellenzárólag mellett a Wertheim-szekerény u. n. trezorjában van elhelyezve, 59.915 frtnyi értékpapírt tüntet fel, tehát tavál óta csakis 105 frttal, vagyis egy földterhermentesítési kötvénnyel szaporodott.

A vándorgyűlési letétemény, valamint az 1861 frt 25 kr. köszpénzkészlet általunk számba vétetett és rendben találtatott.

Mindezeknek elősorolása után azon tiszteletteljes kéressel járunk a t. közgyűléshez, sziveskedjék egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz György urat a fennhagyandók fennhagyásával az 1882-ik évi zárszámadás terhe alól felmenteni.

Tisztáinkhoz tartozván még a folyó 1883-ik évi költségvetés beterjesztése, bátrak vagyunk azt a következőkben előadni s elfogadásra ajánlani.

I. Fedezet

1. Kölesöntőke után múlt évi kamathátralét	806 frt — kr.
2. Kölesöntött 7300 ft tőke után 8% kamat	584 „ — „
3. Bárány Ádám 1050 frtos legatuma után 6%-os kamat	63 „ — „
4. M. földhitelintézeti 11300 frtnyi kötvények után	618 „ — „
5. M. vasuti 45360 frtnyi kötvények után	2657 „ — „
6. Földterhermentesítési 100 frtnyi kötv. után	53 „ — „
7. Alapítványi kamat és évdijak után	1219 „ — „
Összesen	6000 frt — kr.

II. Szükséglet.

1. Tisztviselők fizetése	1860 frt — kr.
2. Szállásbér, fűtés és legénytartás	600 „ — „

3. Egyleti köztelek és nagyutczai szőlő fenntartása	600 frt — kr.
4. Pósta és szállításra	100 „ — „
5. Irodai szerekre	100 „ — „
6. Szaklapok és könyvek	200 „ — „
7. Gróf Mikó Imre emléke czimü (100 frtos) és két vinczellérképezdei (150—150 frtos) ösztöndíjra	400 „ — „
8. „Erdélyi Gazda“ fenntartására	750 „ — „
9. Egyleti és szakirodalmi nyomtatványokra	200 „ — „
10. Husz darab állatkiállítási részjegy után II ik részlet	200 „ — „
11. Rendelkezési alapnak visszafizetendő	763 „ 65 „
12. Vegyesekre és előre nem látottakra	226 „ 35 „
Összesen	6000 „ — „

Miután ezen költségvetés szorosban az elmúlt évek tapasztalatai szerint lett összeállítva s nagyrészt rendszerezett tételekből áll, annak elfogadását minden további megjegyzés nélkül ezennel ajánlani bátrak vagyunk.

Kolozsvárt, 1883 márczius hó 1-én.

A pénztárvizsgáló bizottság:

Tóth Zsigmond, s. k.

Szabó József, s. k.

Dávid Antal, s. k.

— Közgyűlés a jelentést egyhangulag tudomásul vévén, egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz György urnak fáradhatatlan buzgóságáért ezennel jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést szavaz és a fennhagyandók fennhagyásával az 1882 ik évi zárszámadás terhe alól felmenti.

Az ugyanazon bizottság által előterjesztett 1883-ik évi költségvetést közgyűlés egyhangulag elfogadja. —

60. Az állatkiállítási szakosztály nevében egyleti titkár Gamauf Vilmos a következő jelentést olvassa fel: Tisztelt közgyűlés!

Alapszabályunk 28. §-a értelmében „az erdélyi gazd. egylet rendes közgyűlésén anyagi és szellemi működésünkről jelentést tenni tartozunk.“

Miután e kedves kötelességet örömmel teljesítjük, van szerencsénk a következőket a t. közgyűlésnek szives tudomására hozni.

Az 1882. márcz. 18-án tartva alakuló közgyűlésünket, az alapszabály június hó 19-én megerősítést nyert. Csakis ekkor láthatunk munkához, irtuk ki az építkezési pályázatot és készítettük meg a részletes programot. Tíz rövid hét alatt az összes munka elkészült, melynek czélszerű, szolid és aránylag olcsó voltát nemcsak mi — tán elfogultak — dicsértük. Összesen 171 tag sorakozott eddig a kibontott zászló alá, kik 344 darab 50 frtos részjegyet irtak alá, s a fizetési hajlamot és képességet leginkább bizonyítja azon öröndetes tény, hogy az első számozásig a 3440 forintnyi, esedékes részletből 3210 frt befolyt és a többi is jó kézben van! Gyűlésekben nyilvánuló munkásságunk tanúságául hivatkozhatunk arra, hogy két közgyűlést, valamint tíz végrehajtó és rendező bizottsági ülést tartottunk, a kiállítás közeledtével azonban permanenssé vált a rendezőség.

Maga a kolozsvári első tenyészállatkiállítás 1882. szeptember hó 21—25-éig folyt le, bejelentési szám volt 307, ebből esett lóra 35, szarvasmarhára 74, bivalyra 11, juhra 20, sertésre 32, baromfira 35, az állatok darabszáma 615 melyet 79 kiállító mutatott be. Jutalmul kiosztott 449 db arany, 70 frank, 75 forint és 57 darab dicsérő oklevél, a látogatók száma 6000-et tett, belépti díj 1802

frt 90 kr. folyt be. A kiállítás sorsjáték is volt összekötve, mely roppant munkát adott, a tárlat tiszta jövedelme 707 frtot, a sorsjátéké 1370 frtot tett, a részletes és helyben hagyott számadás különben ezen tiszteletteljes jelentéshez mellékelve van.

A legnagyobb háálval kell megemlékeznünk a nagyméltóságú földmívelési miniszteriumnak azon kegyességéről, melylyel a múlt évi tárlat jutalmaira 2000 frtot, az idénre pedig 3000 frtot utalványozott, valamint őszinte köszönettel tartozunk az erdélyi gazd. egylet. igazgató-válsztmányának is, mely sürgős építkezéseink bifizethetésére 10,000 frtnyi készpénz-kölesünt engedélyezett.

Ezek után rövid jelentésünket bezárván, mély tisztelettel maradunk a tisztelt közgyűlésnek

Kolozsvártt, 1883. márczius 18-án

alázatos szolgálai

Br. Bánffy Ádám s. k.,
szakosztályi elnök.

Gamauf Vilmos s. k.,
egyleti titkár.

— A jelentés, valamint a hozzája mellékelte és kiosztott zárszámadás örvendetes tudomásul szolgálván, Elnök a közgyűlés nevében is meleg köszönetet mond a derék szakosztálynak üdvös és sikeres munkálkodásáért. —

61. Egy egyleti háznak megvétele ügyében **Gamauf Vilmos** egyleti titkár az igazgató választmányának következő indítványát olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Igazgató választmányunk érdemes tagja: **Szenkovich Márton** ur f. évi január 8-án tartott ülésünkre a következő indítványt adta be:

„Tudva van, hogy az erdélyi gazdasági egylet activ vagyona a százezer forint összeget valamivel meghaladja; valamint az is tudva van, hogy ezen vagyon kevés külömb-séggel értékpapirokba van fektetve. De az is ismeretes dolog, hogy a papirok értéke az időszaki és napi események változásának mennyire ki van téve, úgy, hogy abba egyeseknek, vagy testületeknek is minden vagyonukat fektetni sehogys tanácsos, miután jöhetnek idők, hogy azoknak nominális értékük sokszor felére, némelykor pedig még lejjebb is száll, de sőt még nagy politikai megrázkódtatások és katastrofák alkalmával nullra, semmire is sülyedhetnek, azaz egészen értéktelenné válnak, holott az a solid fekvő birtokkal ily nagy mértékben soha se történhetik meg, mert a reális fekvő birtok még zavaros és kritikus időkben is — kevés külömb-séggel — mindig megtartja a maga becsértékét. Soha sem szabad tehát sem egyes előrelátó egyének, annál inkább pedig morális testületnek magát, melynek vagyona nemcsak a jelen, hanem még inkább a jövő nemzedéké, ilyen veszélyes eshetőségeknek martalékul egy perciz is kitenni.

Ugyanazért bátorokodom ezennel indítványozni, hogy erdélyi gazdasági egyletünk vagyonának, vagyis értékpá-

pirjainak legalább egy harmad részét fektesse egy szolid, az események fluktuációjának annyira ki nem tett birtokba, például egy házba, mely az öt, vagy legalább a négy és fél százalékot kihajtsa és eredeti értékét is mindig megtartsa, mert csakis ha ez megtörténik, akkor lesz egyletünk vagyonának legalább egy része biztosítva a napjainkban oly gyakran ismétlődő káros és kritikus események befolyása ellen.“

Az alaposan indokolt indítvány elvileg egyhangulag elfogadtatván, határozatott, hogy alkalmas ház után nézni az elnökség bizatik meg, a mi ha netalán a rendes közgyűlés előtt sikerülne, ad hoc rendkívüli közgyűlés lesz az alapszabályilag fentartott ingatlan vásárlás elhatározására, illetve jóváhagyására összehívandó. Ellen esetben pedig a rendes közgyűlés lesz felkérendő, hatalmazná fel választmányát egy esetleg kínálkozó előnyös házvétel megejthetésére.

A martius 8-án tartott ülésen az elnökség bejelenté, hogy megvásárlásra több telek van felajánlva, minélfogva az ajánlatok közelebbi vizsgálására **Szabó József**, **Szenkovich Márton**, **Molnár Sándor** egyleti ügyvéd és az egyleti titkár személyeikben bizottság küldetett ki, mely véleményét a martius hó 24 én tartott választmányi üléshez terjeszté be.

Mindezeknek előre bocsátásával az igazgató választmány felkéri a t. közgyűlést, sziveskedjék határozatilag kimondani, hogy

1. a közgyűlés egy egyleti háznak megvételét elvileg helyesli s ennek megejtésére az igazgató választmányt utólagos jóváhagyásának fentartásával ezennel felhatalmazza;
2. a ház vételára, minden költséget beleszámítva 35,000 frtot meg ne haladjon;
3. a megveendő ház lehetőleg központon, napseron és jó karban legyen, végre
4. a megveendő ház mostani jövedelme a jelenlegi állami s községi adó, valamint az építkezési állapothoz képest felveendő tatarozási százalék levonása után a befektetett tőkének 5 százalékát kihajtsa.

Csak is ezen feltételeknek szoros megtartásával ajánljuk nyugodt lélekkel egy egyleti háznak megvételét.

— Beható vita után Elnök a hallott nyilatkozatokból kiindulva kimondja, hogy a közgyűlés többsége ez idő szerint házvételbe bocsátkozni nem kíván, femmaradván természetesen az igazgató választmányának azon joga, hogy rendkívül kedvező alkalom adtán újabb előterjesztést tessen a közgyűlésnek.

62. **Dr. Rodiczky Jenő** magyar-óvári tanár a magyar juhtenyésztés történetéről irt füzetét 25 példányban a közgyűlésen való kiosztás végett megküldi;

— örömmel fogadtatván és az érdeklődők között kiosztatván, a közgyűlés halás köszönetét jelen jegyzőkönyvében és külön átiratban is kifejezni határozta.

63. Elnök néhány lelkes szóval a tagokat további sikeres működésre buzdítván,

— a közgyűlést bezárta.

Hitelesítik:

Dr. Berde Áron, s. k.

Girsik János, s. k.

Sigmond Dezső, s. k.

Báró Kemény Gábor, s. k.

egyleti elnök.

Gamauf Vilmos, s. k.

egyleti titkár.